

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมซึ่งเราเรียกว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่เมื่อมนุษย์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงขึ้น ทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์สูงตามไปด้วย มีการบริโภคทรัพยากรเกินความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง จึงก่อให้เกิดปัญหาหรือมลพิษทางสิ่งแวดล้อมขึ้น อาทิเช่น การนำเสียของน้ำ ฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือเศษเหลือจากการอุปโภคบริโภคที่เรียกว่า ขยะ เป็นต้น

กรมควบคุมมลพิษ (2548: 24) ได้กล่าวถึงปริมาณขยะที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดจากชุมชนทั้งหมดประมาณวันละ 39,958 ตัน หรือประมาณปีละ 14.6 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ประมาณ 0.2 ตัน

จากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาทางสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะสำเร็จลุล่วงไปได้ยากหากมิได้รับความร่วมมือจากประชาชน ที่เป็นผู้ทำให้เกิดขยะและได้รับผลกระทบโดยตรงจากขยะ ดังนั้น การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีของการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งพรรณภา สุรพันธ์พิทักษ์ (2540: 2) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยวิธีการ 3 ประการคือทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและทางการศึกษา ซึ่งวิธีทั้งสามนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน แต่เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือป้องกันและแก้ไขปัญหาของสังคม ตลอดจนเป็นตัวชี้นำสังคมให้ก้าวไปสู่ทิศทางที่ดี การศึกษาจึงควรเป็นวิธีการแรก ที่จะนำมาใช้ก่อนวิธีการอื่น

ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการให้การศึกษา เริ่มมีการกล่าวถึงอย่างจริงจัง หลังจากที่เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยในปี ค.ศ. 1972 ได้มีการประชุมขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ที่กรุงสต็อกโฮม ประเทศสวีเดน ซึ่งมีข้อสรุปประการหนึ่งว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 มีการประชุมระหว่างชาติขึ้นที่กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย เกิดข้อตกลงที่เรียกว่า ปฏิญญาสากลเบลเกรด หรือกฎบัตรเบลเกรด (The Belgrade Charter) ที่เน้นเป้าหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1977 ก็มีการประชุมปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษา ณ เมือง ทบิลีซี (Tbilisi) ประเทศรัสเซีย โดยมีเป้าหมายเช่นเดียวกับการประชุม ณ กรุงเบลเกรด ที่เน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาเช่นกัน (วราพร ศรีสุพรรณ, 2539: 95)

การให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น ควรกระทำในทุกกลุ่มอายุ แต่กลุ่มที่น่าสนใจและควรให้ความสำคัญ คือกลุ่มเยาวชนในช่วงอายุ 16-20 ปี ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ถือได้ว่าเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ในอนาคต และยังเป็นวัยที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานของประเทศด้วย ซึ่งนักเรียนอาชีวศึกษาก็เป็นเยาวชนในวัยนี้ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็จะต้องเข้าไปอยู่ในสังคมหลายระดับหลายอาชีพ ความสามารถในทักษะด้านวิชาชีพของเยาวชนเหล่านี้จะช่วยในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่งกรอบการดำเนินงานของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 ได้ระบุให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนากำลังคนทุกระดับในภาคการผลิตต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ยกระดับความรู้ ความสามารถทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่องด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 38) นอกจากนี้ จากการศึกษาของ มัทนา พนานิรามัยและคณะ (2543) เกี่ยวกับบทบาทของอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของไทยพบว่า แรงงานอาชีวศึกษาได้เพิ่มขึ้นจาก 0.264 ล้านคน เป็น 1.63 ล้านคน ในระหว่างปี 2520 - 2539 โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยของแรงงานอาชีวศึกษาประมาณร้อยละ 12.3 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราเพิ่มของแรงงานที่มีการศึกษาระดับอื่นทุกระดับ และเมื่อพิจารณาตามประเภทสาขาวิชาของการมีงานทำและรายได้ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พบว่าสาขาพาณิชยกรรม มีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาสูงสุด รองลงมาคือช่างอุตสาหกรรม และสาขาวิชาอื่น (อัษฎร ชานี, 2547: 27)

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดทางภาคตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ 19,483 ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวมทั้งสิ้น 802,235 คน กาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตกเอราวัณ อุทยานแห่งชาติไทรโยค เขื่อนวชิราลงกรณ์ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ เป็นต้น ประกอบกับการเดินทางที่สะดวกสบาย และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 129 กิโลเมตร จึงทำให้ในแต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมายังจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2547 มีจำนวนทั้งสิ้น 5,280,569 คน และคาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นในปีต่อ ๆ ไป จึงทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ผลที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาจากขยะซึ่งในแต่ละวันขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลมีปริมาณทั้งสิ้น 39 ตันต่อวัน (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2547)

ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของรัฐในการเก็บขนตลอดจนการกำจัดอย่างถูกวิธีเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิด จะทำให้ขยะจำนวนหนึ่งถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก ปริมาณขยะที่เก็บขนเพื่อนำไปกำจัดจึงลดลงเป็นผลให้ประหยัดงบประมาณของรัฐในการเก็บขนและการกำจัด อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการของภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้หากประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง ผลการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่นักเรียนอาชีวศึกษาโรงเรียนนครนายกกาญจนบุรีบริหารธุรกิจ จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะให้แก่นักเรียนโรงเรียนครุณากาญจนบุรีบริหารธุรกิจ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะ

ประโยชน์ที่ได้รับ

นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะ มีความรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับขยะได้อย่างถูกต้องมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนหรือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการขยะ ที่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนครุณากาญจนบุรีบริหารธุรกิจ จังหวัดกาญจนบุรี เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึง เพศ อายุ และ สติปัญญา

นิยามศัพท์

การถ่ายทอดความรู้ หมายถึงการให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย องค์ความรู้เรื่องการจัดการขยะ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และการประเมินผล ที่ผ่านการศึกษาคูณาภัณฑ์ ได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเป็นปรนัย

ความยากง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น จากคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและผู้เชี่ยวชาญ

ความรู้ หมายถึงความสามารถในการจำ หรือการเข้าใจข้อเท็จจริง การแก้ปัญหา และการใช้เหตุผลอธิบายในเรื่องการจัดการขยะ โดยใช้แบบทดสอบในการประเมินผล

นักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึงนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาพาณิชยกรรม โรงเรียนครุณากาญจนบุรีบริหารธุรกิจ จังหวัดกาญจนบุรี ประจำปีการศึกษา 2549

ขยะ หมายถึงเศษของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและการใช้ของมนุษย์ หรือบรรดาสิ่งของที่เสื่อมคุณภาพหรือชำรุด ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถูพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร และมูลสัตว์ เป็นต้น

การจัดการขยะ หมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการขยะ อันได้แก่ การคัดแยก การเก็บรวบรวม การเก็บขน การกำจัด การนำกลับมาใช้ประโยชน์ ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ โดยเน้นให้กลุ่มตัวอย่างมีการคัดแยกขยะให้ถูกต้องก่อนนำไปกำจัดในขั้นต่อไป

กิจกรรม หมายถึงกิจกรรมการละลายพฤติกรรม กิจกรรมการคัดแยกขยะ กิจกรรมการประเมินราคาขยะ และกิจกรรมสาธิตการทำปุ๋ยหมัก ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึงแบบวัดความรู้เรื่องการจัดการขยะของนักเรียนอาชีวศึกษา ก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้